

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА
ЗОВЕТЕРИНАРНА
АКАДЕМІЯ**

Знайомство з курсом

**ГІГІЄНА ТА САНІТАРІЯ
МИСЛИВСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВ**

**Обов'язкова
компонента освітньо-**

Викладач: кандидат вет. наук, доцент
Петренко Алла Миколаївна

Кафедра Гігієни тварин та ветеринарної
санітарії

Телефон - 0576357533,

Електронна пошта: 01051976alla@gmail.com

**професійної програми
«Лісове господарство»
Спеціальність 205 І
бакалаврський рівень.**

**Дистанційна
підтримка:Moodle**

АНОТАЦІЯ: Мисливство в Україні мало давні й міцні традиції. Питома вага цього заняття в господарській системі, розміри й способи мисливства склалися історично і залежали від багатьох факторів. Насамперед цьому сприяли природно-кліматичні та географічні умови: у лісах водилось чимало дичини — вовки, ведмеді, вепри, олені, борсуки, лисиці, зайці, куниця тощо, а також нині втрачені тури, дикі коні, зубри, лосі, різноманітне птаство — качки, гуси, куріпки, дрофи, у ріках — видри та бобри. Полювання переслідувало дві мети: вберегти господарство від шкідників, а також поповнити запаси харчування й сировини для домашнього виробництва в умовах натурального господарства.

Метою курсу гігієна та санітарія мисливських господарств є надання студентам знань про вплив факторів навколишнього середовища на організм мисливських тварин та на недопущення виникнення хвороб незаразної етіології.

Попередні умови для вивчення курсу: засвоєння курсу «Біологія та етологія мисливських тварин, лісова зоологія»

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ

Компетентності та програмні результати навчання, які формуються при вивченні даної дисципліни (кодування згідно чинної освітньо-професійної програми, в дужках вказана забезпечувана компетенція відповідного стандарту вищої освіти).

Компетентності:

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ФК8. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання:

ПРН5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ЧОМУ ВИ НАВЧИТЕСЬ, ЩО ОТРИМАЄТЕ

(Відповідність компетентностей дисципліни межам компетентностей та програмним результатам навчання освітньо-професійної програми наведена кодами в дужках; після «/» вказана форма контролю програмних

Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді (ЗК7,ФК8,ПРН10).

Прагнення до збереження навколишнього середовища. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях. (ЗК10,ФК12,ПРН5)

Програма вивчення дисципліни реалізується через проведення лекцій, лабораторно-практичних занять та самостійної роботи студентів. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин, в тому числі 20 години лекційних, 20 годин лабораторно-практичних та 50 годин самостійних занять.

Формами проміжного контролю, які оцінюються на лабораторно-практичних заняттях, є: індивідуальні завдання для самостійної роботи з оцінки якості води; складанням актів санітарно - гігієнічної оцінки водопостачання тваринницьких господарств та напування тварин; санітарно-гігієнічного обстеження сховищ для зберігання кормів для підкормки диких тварин взимку (зернових, борошнистих, грубих та соковитих кормів, оцінка якості кормів і годівлі тварин).

Формою підсумкової атестації є залік

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГІГІЄНА ТА САНІТАРІЯ МИСЛИВСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Напрямок 205 – Лісове господарство.

Освітньо-кваліфікаційний рівень - **БАКАЛАВР**

Обов'язкова компонента. Курс IV.

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН

Види занять та форми контролю	Обсяг дисципліни за навчальним планом		Денне навчання, семестр	
	кредит	годин	7	8
Всього годин по плану	3	90	-	90
У т.ч. аудиторних	1,3	40	-	40
Самостійних	1,7	50	-	50
Із аудиторних: лекцій	0,65	20	-	20
Лабораторно-практичних	0,65	20	-	20
Модуль (заліковий кредит)	1,5	45	-	45
	1,5	45	-	45
Залік			-	*

**НАЗВА, ЗМІСТ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ
ДИСЦИПЛІНИ ТА ШИФРИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВІДПОВІДНО
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ**

НАЗВА МОДУЛІВ ТА ЇХ ЗМІСТ	Шифр компетентностей освітньої програми
<p>Модуль1. Гігієна та загальна профілактика незаразних хвороб мисливських звірів. Профілактика біогеохімічних ензоотій. Профілактика захворювань спричинених фізичним станом кормів і наявністю в них механічних домішок та пестицидів в кормах. Профілактика захворювань спричинених отруйними рослинами. Профілактика захворювань спричинених кормами із вмістом токсичних речовин. Профілактика захворювань спричинених кормами ураженими грибами, бактеріями та шкідниками</p> <p>Компетентності дисципліни: Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. (ЗК7). Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді. (ФК8).</p>	<p>ЗК 7, ФК8, ПРН10</p>
<p>Модуль 2. Гігієна та загальна профілактика незаразних хвороб пернатої дичини. Санітарна охорона водних джерел. Методи контролю за якістю води. Санітарно-гігієнічні вимоги до води. Вплив фізичних та хімічних властивостей води на дику птицю</p> <p>Компетентності дисципліни: Прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК10). Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях (ФК12).</p>	<p>ЗК 10, ФК12, ПРН5</p>
<p>Підсумковий контроль. Інтегрований модуль Узагальнений тестовий зміст навчальної дисципліни, який об'єднує всі вищенаведені змістові модулі.</p>	

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАНЯТТЯ (ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС)

№ п/п	Тема та план лекції	Кількість годин	Рекомен- дована література
Академічний модуль 1			
1.	Ветеринарно-санітарний нагляд в мисливському господарстві 1. Значення ветеринарно-санітарного. 2. Найбільш поширені захворювання диких тварин 3. Самогігієна диких тварин 4. Санітарно-профілактичні заходи в мисливських угіддях		5 [188...208]
2.	Гігієна ґрунту 1. Гігієнічне значення ґрунту. 2. Механічний склад, фізичні та біологічні властивості ґрунту. 3. Мікрофлора ґрунту, ґрунтові інфекції	2	2 [66...74]
2.	Санітарно-гігієнічне значення ґрунту 1. Біогеохімічні провінції. 2. . Профілактика біогеохімічних ензоотій. 3. . Процеси самоочищення ґрунту. 4. . Санітарна охорона ґрунту.	2	2 [74...84]
3	Кормова база мисливського господарства та її регулювання 1. Особливості живлення диких тварин 2. Кормові стреси 3. Запаси природних кормів 4. Дієтотерапевтична годівля тварин	2	2 [203...222] 4 [163...191]

4	Гігієна годівлі тварин 1. Доступність природних кормів і їх використання 2. Профілактика захворювань викликаних використанням кормів уражених грибами (мікози, мікотоксикози) 3. Профілактика захворювань спричинених кормами що вмістом токсичних речовин		2 [149...153] 4 [191...197]
5	Гігієна підгодівлі тварин зеленими та соковитими кормами 1. Гігієнічні вимоги до соковитих кормів 2. Профілактика отруєння нітритами та нітратами кормів 3. Особливості згодовування картоплі, буряків, гички, браги та жому		7 [143...149]
Академічний модуль 2			
7.	Водозабезпечення мисливських угідь 1. Роль та значення води в організмі тварин. 2. Санітарно-гігієнічні вимоги до якості та санітарного стану водойм. 3. Органолептичні та фізичні показники, хімічний та газовий склад, біологічні властивості води 4. Потреба тварин у воді.	2	2 [86...90] 4 [229...232]
8	Гігієна напування тварин 1. Джерела водопостачання та їх гігієнічна оцінка. 2. Існуючі положення щодо нормування якості води. 3. Централізоване та децентралізоване водопостачання. 4. Техніка та режими напування різних видів тварин	2	2 [112...122]

9.	Гігієна контролю за якістю води 1. Методи покращення властивостей та знезараження води. 2. Напування тварин у літній період 3. Державний контроль та охорона джерел водопостачання від забруднення. 4. Зони санітарної охорони.	2	2 [102...104] 4 [234...238]
10	Гігієна мисливських собак 1. Породи мисливських собак 2. Утримання мисливських собак 3. Правила поводження з мисливськими собаками 4. Профілактичні, гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи у розпліднику	2	2 [465...467; 470-473] 11 [12...20]

ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ п/п	Тема	Перелік завдань лабораторних робіт для виконання студентами	Кількість годин	Методичне і технічне забезпечення
Академічний модуль 1				
1	Визначення фізичних властивостей ґрунту	Відбирання зразків ґрунту для дослідження. Механічний склад, колір, запах, температура.	2	М – 3.1 М – 3.2
2	Визначення водних властивостей та хімічний аналіз ґрунту	Визначення водо проникнення, вологості, пористості, капілярності ґрунту, вмісту аміаку, нітратів в ґрунті якісним методом	2	М – 3.3 М – 3.4
3	Гігієнічний контроль якості грубих кормів	Відбирання проб. Колір, запах, вологість. Визначення ботанічного складу сіна, оцінка доброякісності.	2	М – 4.1
4	Оцінка зелених і соковитих кормів	Відбирання проб. Колір, запах, реакція, проба силосу на гниття та визначення концентрації водневих іонів, визначення нітратів у буряках.	2	М – 4.2
5	Оцінка зернових, концентрованих, борошністих кормів, макухи та шроту	Відбирання проб. Колір, запах, вологість, натура зерна, абсолютна вага, свіжість, мінеральні домішки, смітні та шкідливі домішки. Пенсильванський сепаратор (ящик для визначення структури корму), проба макухи на доброякісність.	2	М – 4.3
Контроль знань за модулем				
Академічний модуль 2				

6	Визначення фізичних властивостей	Вихід до джерела водопостачання. Відбирання зразків води. Визначення температури, кольору, запаху, смаку і присмаку, прозорості, мутності води.	2	М – 5.1
7	Визначення реакції та окислюваності	Санітарна оцінка.	2	М - 5.2
8	Визначення аміаку та нітритів	Санітарна оцінка води.	2	М – 5.2.4-5.2.5
9	Визначення нітратів та хлоридів	Санітарна оцінка води.	2	М - 5.2.6-5.2.7
10	Методи очищення та знезараження води	Хлорування: визначення активного хлору у хлорному вапні, хлорпотреби води, залишкового хлору, дехлорування.	2	М – 5.4
	Контроль знань за модулем			
	Залік			

САМОСТІЙНА РОБОТА

Розділ дисципліни	Контрольні питання та завдання для самостійного вивчення	Кількість годин	Форма звітності та контролю
Академічний модуль 1. Гігієна та загальна профілактика незаразних хвороб мисливських звірів.	Санітарно-топографічне обстеження ґрунту. Профілактика ґрунтових інфекцій	8	Реферат
	Гігієнічне значення підгодівлі тварин взимку	8	Звіт
	Визначення ураженості зерна шкідниками	8	Модульний контроль
	Визначення вмісту алкалоїдів в грубих кормах	6	звіт
Академічний модуль 2 Гігієна та загальна профілактика незаразних хвороб пернатї дичини.	Експрес-метод загальної оцінки забрудненості води органічними речовинами.	10	Звіт
	Профілактика захворювань тварин які передаються через воду	10	Реферат

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Високос М.П. Практикум для лабораторно-практичних занять з гігієни тварин / Високос М.П., М.В.Чорний, М.О.Захаренко - Харків: Еспада, 2003.- 218с.
2. Гігієна тварин / М.В. Демчук, М.В. Чорний, М.П., Захаренко М.О., Високос, – Харків.: Еспада, 2006. – 520 с.: іл..
3. Євтушевський М.Н. Мисливські тварини на волі та в вольєрах: монографія - Черкаси , 2012 – 376 с.

Додаткова:

4. Бондаренко В.Д. Біометрія: Навчальний посібник. – Львів. Ч.1. – Львів, 1998. – 260с.
5. Бондаренко В.Д. Біометрія: Навчальний посібник. – Львів. Ч.2. – Львів, 2002. – 352с.
6. Петренко А.М Санітарно-гігієнічне дослідження ґрунту Навчально-методичний посібник для лабораторних занять з курсу Гігієна та санітарія мисливських господарств» / Петренко А.М., Чорний М.В Х.: РВВ ХДЗВА, 2019.— с 16. .
7. Петренко А.М Санітарно-гігієнічна оцінка кормів Навчально-методичний посібник для лабораторних занять з курсу Гігієна та санітарія мисливських господарств» / Петренко А.М., Чорний М.В Х.: РВВ ХДЗВА, 2019.— с 28. .
8. Петренко А.М Санітарно-гігієнічне оцінка води. Навчально-методичний посібник для лабораторних занять з курсу Гігієна та санітарія мисливських господарств» Харківська державна зооветеринарна академія./ Петренко А.М., Чорний М.В Х.: РВВ ХДЗВА, 2019.— с 28.

**ПЕРЕЛІК МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
ЛАБОРАТОРНИХ (ПРАКТИЧНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ (М)**

Шифр	
Назва методичної розробки	
М.П.Високс, М.В.Чорний, М.О.Захаренко Практикум для лабораторно-практичних занять з гігієни тварин.Харків:Еспада,2003.-218с.	
М.3.1- М.3.2	Санітарно-топографічне обстеження ґрунту і правила відбору проб для аналізу. Визначення механічного складу і фізичних властивостей ґрунту(С.117-122)
М.3.3.	Визначення хімічних і біологічних властивостей ґрунту (С.122-125)
М 3.4	Методи санітарної охорони ґрунту веденні тваринництва (С. 125-130)
М-4.1	Методи оцінки доброякісності грубих кормів(С.131-140)
М-4.3	Методи санітарно-гігієнічної оцінки зернових і борошнистих кормів (С.149-168)
М.4.2	Методи оцінки доброякісності соковитих кормів(С.141-149)
М.4.3	Акт санітарно-гігієнічного обстеження сховищ для зернових, борошняних, грубих і соковитих кормів, оцінка якості кормів та годівлі тварин у господарстві (168-170)
М.5.1	Санітарно-топографічне обстеження водо джерела. Визначення фізичних властивостей води (С.172-181)
М.5.2	Визначення реакції вод та окислюваності (С.183-185)
М.5.2.4, М.5.2.5	Визначення аміаку і визначення нітритів у воді (С.189-191)
М.5.2.6- М.5.2.7	Визначення нітратів та хлоридів у воді(С.191-194)
М.5.2.10	Визначення твердості води(С.196-197)
М.5.4	Методи очищення та знезараження питної води (С.202-207)

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Система діагностики якості навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюють згідно положень кредитно-модульної системи організації навчального процесу, прийнятої в академії

Основні положення:

Загальна кількість модульних контрольних заходів, що мусить скласти студент з окремої навчальної дисципліни, визначається з урахуванням залікових модулів з цієї дисципліни і рекомендовано дорівнює двом академічним модулям за семестр.

За результатами модульного контрольного заходу рівень засвоєння студентом навчального матеріалу має бути оцінений за національною шкалою та шкалою ECTS.

Тижні для проведення модульного контролю (модульні тижні) рекомендуються графіком навчального процесу.

Кількість балів, отримана студентом при оцінюванні модулю та підсумковий бал поточної успішності з дисципліни, співвідноситься з оцінками за національною шкалою та шкалою **ECTS** відповідно до таблиці 1.

1.Шкала оцінювання

<i>100-бальна шкала</i>	Оцінка за національною шкалою	Визначення	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи лише з незначною кількістю помилок	A
82 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B
74 – 81		Добре – в загальному правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок	C
64 – 73	задовільно	Задовільно – непогано, але зі великою кількістю недоліків	D
60 – 63		Достатньо – відповідь, робота задовольняє мінімальні критерії	E
35– 59	незадовільно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0-34		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Регламентується наступний комплект балів для отримання оцінки за модуль: результат поточного контролю (усереднено за оцінюванням завдань, проектів, тренінгів, відповідей) – максимум 20 балів (табл. 3), результат модульного тестового контролю – максимум 50 балів (роз'яснення в табл. 5), та результат засвоєння блоку самостійної роботи – максимум 30 балів (табл. 3,4,5).

Складання модулів обов'язкове. Студент не допускається до тестування з модуля без відпрацювання пропущених занять. Модуль вважається зарахованим, якщо студент набрав мінімально необхідну кількість балів та більше.

Результати рейтингу з модулю доводяться до відома студентів не пізніше третього робочого дня після проведення контрольного заходу і, у разі відсутності претензій з боку студентів, вважаються остаточними.

Якщо студент не погоджується з рішенням про присвоєння йому балів рейтингу за модуль, то він повинен відразу після їх оголошення звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри та у визначений термін скласти усну атестацію з модуля перед комісією. Склад апеляційної комісії у кожному конкретному випадку визначається завідувачем кафедри. Рішення комісії є остаточним. Студент не може повторно складати зараховані модулі.

Студент, який не з'явився на модульний контроль або не отримав мінімальної кількості балів на модульному тижні, має право складати пропущений модуль під час залікового тижня.

Підсумковий рейтинг поточної успішності з дисципліни вираховується усередненням рейтингів з усіх модулів. Семестрова оцінка виставляється студенту з врахуванням результатів підсумкового тестування та поточного контролів (усереднені бали за модулі). Максимальна кількість балів, що студент може отримати при вивченні дисципліни, дорівнює 100 (див. табл. 1).

Диференційований залік передбачає наявність підсумкового тестування. При наявності дозволу на автоматичне зарахування заліку, студент, який своєчасно складав усі модульні контрольні заходи та за їх результатами атестований з оцінкою "відмінно", може отримати залік автоматично. Семестровою оцінкою у цьому випадку є усереднена оцінка за модулі.

Викладач зобов'язаний здати заповнену заліково-екзаменаційну відомість до навчального відділу протягом такого граничного терміну: для заліку і диференційованого заліку - останній день залікового тижня. Для екзамену - не пізніше, ніж на наступний робочий день після його завершення.

Засоби діагностики успішності навчання використовують для підсумкової експертизи знань і базуються на технології стандартизованого тестового контролю.

2. Схема нарахування балів з модулів навчальної дисципліни

Показчик	Нарахування балів
Всього з модулю	від 60* до 100
В тому числі:	від 30 до 50
відповіді на тестові питання	
усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях	до 20
результат засвоєння блоку самостійної роботи	до 30

*- менша кількість отриманих балів недостатня для зарахування модулю, необхідна передача.

Усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях оцінюються за шкалою від 12 до 20 балів відповідно до наступної регламентації (табл. 3)

3. Шкала оцінювання усної відповіді

20-бальна шкала	Інтуїтивний аналог оцінювання (записується в журнал)	Оцінка за національною шкалою - Визначення	Оцінка за шкалою ECTS
20	5+	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи без помилок чи зауважень, прояв креативного мислення.	A
19	5	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи з однією непринциповою помилкою	A
18	5 -	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи з незначною кількістю помилок	A
17	4+	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками при розумінні суті питання	B
16	4	Добре – в загальному правильна відповідь, робота з кількома помилками	C
15	4 -	Добре – в загальному правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок	C

14	3+	Задовільно – непогано, але зі великою кількістю недоліків	D
13	3	Достатньо – непогано, але наявна велика кількість суттєвих недоліків	D
12	3-	Достатньо – відповідь, робота задовольняє лише найменші критерії	E

Самостійна робота оцінюється як сума балів за відповідність і обсяг наданого матеріалу (табл. 4) та балів за захист цього матеріалу (табл. 3).

4. Шкала оцінювання відповідності змісту матеріалу самостійної роботи

Шкала, бали	Визначення
10	Повна відповідність змісту і достатній обсяг
8	Достатня відповідність змісту і достатній обсяг
6	Мінімально задовільна відповідність змісту і обсягу

5. Накопичення балів за модуль складанням (максимум 100 балів)

Поточне оцінювання	Оцінювання тестів	Оцінювання самостійної роботи	
визначається викладачем	чітко регламентується	визначається викладачем	
до 20 балів	до 50 балів	до 30 балів	
		до 10 балів	до 20 балів
Шкала оцінювання відповіді	50 тестів: 1 прав. відповідь – 1 бал 25 тестів: 1 прав. відпов. – 2 бали	Відповідність матеріалу (див. табл. 4)	Захист - шкала оцінювання усної відповіді
<i>ПРИКЛАД</i>			
12	44	8	14

Приклад»: 12+44+8+14=78 балів. Добре «С».